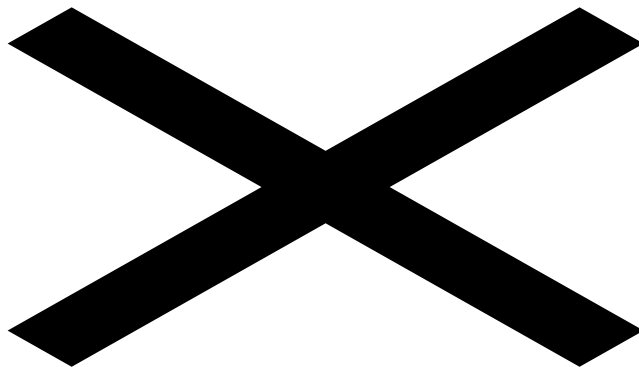

3 MAI - ZIUA MONDIALĂ A LIBERTĂȚII PRESEI

Data de 3 mai a fiecărui an marchează în toată lumea Ziua Mondială a Libertății Presei, prilej de reflecție în rândul profesioniștilor asupra problemelor majore cu care se confruntă mass-media, dar și de omagiere a ziaristilor curajoși care și-au pierdut viața ori au fost răniți, amenințați, răpiți sau arestați făcându-și cu onestitate datoria și demascând corupția, abuzul și fărădelegea.

În ziua de 3 mai 1991, în cadrul Conferinței Internaționale pentru promovarea unei presei libere, independente și pluraliste, organizată de UNESCO și la care au participat reprezentanți ai mass-media din toată lumea (peste 15.000 de publicații, dintre cele mai renumite), a fost adoptată Declarația de la Windhoek (Namibia) care statua că presa poate (și trebuie) să amintească guvernelor și opiniei publice mondiale că libertatea ei nu poate fi îngrădită. Mai târziu, în 1993, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a proclamat data de 3 mai drept Ziua Mondială a Libertății Presei, subliniind necesitatea și importanța respectării libertății cuvântului și a presei în acord cu prevederile art. 19 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, care stipulează că „orice om are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare fără imixtiune din afară și de a căuta, primi și răspândi idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat”.

Ziua Mondială a Libertății Presei este celebrată în peste 100 de țări ale lumii, printre care și România, ocazie cu care jurnaliștii de pe întregul mapamond invederează faptul că libertatea de opinie și de exprimare reprezintă „piatra de hotar” a drepturilor fundamentale ale omului, fără de care nu poate exista o democrație reală, modernă, respectabilă. Sunt, totodată, dezbătute teme de larg interes public, precum caracterul independent și pluralist al presei; jurnalismul obiectiv și de calitate; deontologia gazetărească; corecta și prompta informare a cetățenilor; securitatea jurnaliștilor și sediilor publicațiilor; transparența deciziilor; combaterea cenzurii; modurile de finanțare și publicitatea; imixtiunea politicului, iar mai nou, după „Charlie Hebdo”, lupta contra terorismului etc.

În România, Ziua Mondială a Libertății Presei se sărbătorește începând din 2000, când, în cadrul Programului „Freedom of Expression”, Agenția de Monitorizare a Presei („Active Watch”) în colaborare cu Asociația pentru Protejarea și Promovarea Libertății de Exprimare (Apple) și Centrul pentru Jurnalism Independent au inițiat celebrarea zilei de 3 mai și în țara noastră, prilej de analiză, evaluare și dezbateri asupra principalelor probleme ale actualității.

Înainte de Revoluția din decembrie 1989, presa oficială - singura permisă și existentă în România comunistă - controlată autoritar de partidul unic și de poliția politică - securitatea statului era în

exclusivitate un instrument de propagandă și manipulare a opiniei publice în favoarea și interesele sistemului totalitar opresiv. Funcțiile de informare, culturalizare, socializare erau eminentamente subordonate scopului politic-propagandistic, în contra celor mai elementare drepturi și libertăți cetățenești. Toți ziaristii, indiferent de publicația la care serveau, trebuia să fie (și erau) slujitori zeloși ai regimului comunist, fiind considerați activiști speciali de partid, într-un domeniu vital, iar prezența lor în breasla gazetărească era condiționată de avizul favorabil al nomenclaturii de partid și al autorităților. Așadar, după 23 august 1944 și până la Revoluție era absolut imposibil ca un ziarist să intre și mai ales să rămână în sistem fără a fi aservit total aparatului de partid și de stat.

Cazul jurnalistului Petre-Mihai Băcanu și al colegilor săi de la „România Liberă”, care, cu puțin timp înainte de Revoluție, au cutedat să scoată o gazetă subversivă, pentru care au primit ani grei de pușcărie a fost una din rarele excepții de acest fel. După sângeroasa Revoluție din decembrie 1989, libertatea cuvântului și a presei au fost definitiv cucerite, dar cu prețul a numeroase și nedrepte jertfe omenești, inclusiv din rândul unor ziarști străini (cele mai cunoscute nume fiind cele ale jurnaliștilor Jean Louis Calderon și Danny Hewe), uciși în „exercițiu funcțiunii”, în timpul transmiterii evenimentelor. Ca urmare, pe fondul democrației instaurate, presa a explodat efectiv, apărând „ca ciupercile după ploaie” nenumărate ziare, reviste, posturi de radio, televiziuni etc, care mai de care mai colorate și mai acaparatoare de public - avid de informație interesantă, cancan și divertisment, lucruri ce i-au lipsit complet în perioada comunistă. Astfel, după 1990, presa românească scrisă, vorbită și video a luat o amploare nemiintâlnită, devenind realmente o putere în stat, care conta un veritabil „câine de pază al democrației”. Din păcate însă, ușor-ușor, pe măsura adâncirii crizei morale care a pus stăpânire pe întreaga societate românească și în goana nebună după bani, presa a cedat treptat prerogativele sale, ajungând să fie „roaba” audiențelor și publicității, în detrimentul calității actului jurnalistic.

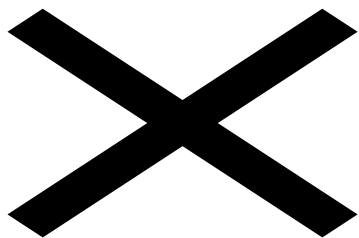
Cert este că, actualmente, presa scrisă este într-un declin vertiginos, radioul așșderea, iar televiziunile, cu toate mondenitățile și elementele de subcultură pe care le promovează, țin cu greu pasul, pierzând tot mai mult teren în fața calculatorului și a internetului.

Starea necorespunzătoare a presei actuale de la noi este relevantă într-un Raport anual al Agenției de Monitorizare a Presei din România („Active watch”) dat publicității în preajma zilei de 3 mai 2016, în care se atenționează asupra unor derapaje periculoase pentru democrație, precum politizarea excesivă a presei și folosirea acesteia în scopuri propagandistice; lipsa transparenței finanțărilor; amenințări la adresa jurnaliștilor și patronilor de presă și chiar condamnări penale pentru fapte grave, infiltrarea redacțiilor cu agenți sub acoperire etc.

Aspectele negative semnalate nu sunt specifice doar spațiului public românesc ci se circumscriu situației internaționale unde se constată, de asemenea, încălcări și îngărdiri ale libertății presei, îndeosebi în zonele de conflict sau acolo unde democrația este în grea suferință, așa cum reiese din Raportul Organizației „Reporteri fără frontiere”, dat publicității în februarie 2015. Într-un top al respectării libertății presei prezentat în același document, România se găsește pe locul 52 din 180, pe primele locuri aflându-se Finlanda, Norvegia și Danemarca, iar pe ultimele Coreea de Nord și Eritreea.

Într-o lume dominată de atotputernicul ban și în care independența presei este considerată de mulți un lux pe care puțini și-l pot permite, cenzura, care sperăm să rămână de domeniul trecutului, s-a transformat în autocenzură, pe principiul „să nu supărăm pe...”, ceea ce este contrar democrației și libertății de opinie și exprimare.

Pe fondul acestei teribile crize morale din țara noastră, în condițiile în care numeroase redacții își închid porțile sau își reduc substanțial activitatea, revista „Independența Română - Independența prin cultură” (nume predestinat a semnifica libertatea și nealinieria) se încapățânează să reziste eroic și să se mențină neîntinată pe eșcherul media, păstrându-și decența și echidistanța, fiind tot mai apreciată de publicul iubitor de cultură și istorie. Secretul succesului acestei publicații, ajunsă la doi ani de existență, constă în modul profesionist și onest în care realizatorii și colaboratorii își fac treaba liber și necenzurat, păstrând totodată standardele de calitate la nivel superior, de natură să satisfacă exigențele cititorilor și chiar să atragă alții noi, inclusiv din rândul tinerilor.

Revista noastră marchează Ziua Mondială a Libertății Presei printr-o activitate susținută, în slujba „Măriei Sale, publicul”, promițându-le celor ce ne cunosc că nu vom abdica de la respectarea drepturilor cetățenești, între care, la loc de cinste, se găsesc libertatea cuvântului și a presei, demonstrând că, în ciuda vicisitudinilor vremii, se poate face o revistă de calitate fără a apela la acele ingrediente îndoielnice care ridică audiențele dar scad drastic pretențiile de decență și bun-simț.

Nu putem trece cu vedere sau minimaliza tragicele evenimente petrecute relativ recent (ianuarie 2015) la Paris, la sediul redacției publicației satirice „Charlie Hebdo”, când, în plină ședință săptămânală de sumar, un grup de teroriști islamici au asasinat mișelește opt gazetari francezi, în frunte cu redactorul-șef Stephan Charbonier, care, nu cu mult timp în urmă, referindu-se la amenințările adresate, afirma: „Nu putem trăi într-o țară în care nu există libertate de opinie și exprimare. Prefer să mor în picioare decât să trăiesc în genunchi”. Crimele de la „Charlie Hebdo” au reaprins polemicele referitoare la „până unde poate merge dreptul la liberă exprimare?”, ridicându-se din nou o mai veche dispută privitoare la forul competent a aprecia dacă un material de presă scrisă sau desen/ caricatură este ori nu calomnios și cine poate stabili nuanțele unei fraze sau tușe desenate, încât să poată fi considerate dușmănoase sau agresive? Oricum, dincolo de acțiunea teroristă care a indignat o lume întreagă, pretextată de batjocorirea valorilor religioase musulmane, crimele abominabile de la „Charlie Hebdo” constituie și un grav atentat la libertatea presei, fiindcă, oricât au exagerat caricaturiștii francezi, ei au folosit creionul și nu „kalashnikov-ul”, putând fi sancționați legal și nu cu barbarie.

Noi, românii „cu frica lui Dumnezeu”, ne-am solidarizat cu victimele terorismului și cu ocazia Zilei Mondiale a Libertății Presei îi omagiem și pe regretații jurnaliști parizieni, ca de altfel pe toți cei care au plătit cu viața pentru îndrăzneala de a se exprima liber și de a nu abdica de la crezul lor.

Libertatea presei în România nu este un moft, ci o necesitate vitală pentru o societate ce se vrea democratică, modernă și civilizată. Cu ocazia zilei de 3 mai, președintele țării, Klaus Iohannis, a trimis profesioniștilor din breaslă un mesaj mobilizator, care sună astfel: „O presă liberă contribuie la consolidarea democrației și la dezvoltarea unei societăți prospere. Pentru acest drept am luptat în 1989, iar rolul mass-media este esențial în apărarea interesului public. Ziua Mondială a Libertății Presei ne aduce aminte cât de importantă este libertatea de exprimare”. Întru-totul de acord și, în plus, considerăm că nici un efort și nici un sacrificiu pe altarul libertății presei nu e de prisos, dar, este de dorit ca jertfele omenești să fie cât mai puține și, pe cât posibil, evitate.

HORAȚIU MĂNDĂȘESCU